

BİBLİYOGRAFYA

Doçent B. N. ESEN

Son aylar içinde hukuk kütüphanemiz birçok yeni eserlere daha sahip oldu. Yapılan yayınlar, umumiyetle, fakülteler muhitinden çıkmaktadır. Birçok profesör ve doçent arkadaşlarımız ders kitapları, muayyen bir meseleye dair tetkikler, monografiler, risaleler ortaya koydular. Üniversitenin verdiği bu mahsullerin yanı başında genç hâkimlerimizin kaleme alarak kitap haline getirdikleri tetkikler yer almaktadır. Bütün bu yayınlara memleketimizin muhtelif yerlerinde muayyen zamanlarda çıkarılmakta olan hukuka ait dergileri de ilâve etmek lâzımdır.

Görülüyor ki, hukuk neşriyatı bilânçosu hayli kabarıktır. Bu neticeyi millî bir hukukun yaratılmakta olduğuna atfetmek yanlış olmaz.

Elimize geçen muhtelif eserlerden birçoğu hususi hukuka taalûk etmektedir.

Bunların başında Profesör Hüseyin Avni Göktürk'ün Medeni Hukuk serisinin ikinci kitabını teşkil eden «Aile Hukuku» (Ankara-1943; Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi yayınlarından, seri II, sayı 27) adlı eseri geliyor. Değerli arkadaşımız bu kitabı neşir alanına çıkarmakla, medeni hukukun aynı haklar ve borçlar hukuku kısımları hariç olmak üzere, teknil bahisleri tamamlanmış oluyor. Bu kere çıkarılan cildin önsözünde şöyle denmektedir: «Bu kitap metot ve hacim bakımından daha ziyade hukuk öğrenenleri göz önünde tutularak hazırlanmıştır. Binaenaleyh okuyucularımız bunda ancak kanun hükümlerini prensiplere irca edilmiş şekilde bulacaklardır». Ne güzel gaye ve ne mesut netice! Hukuk nazariyatında olsun, tatbikatta olsun, bütün ıstırabımız prensipsizliktir. Medeni hukukun öğretimi başladıktan sonra yıllarca Üniversite kürsülerine exégèse zihniyeti hâkim oldu. O yolda yürümek hukukçu kafasını bir dosya dolabı haline sokmak olacaktı. Yeni görüş, Göktürk'ün önsözünde ifade ettiği mülâhazadan çıkmaktadır. Hukuk müesseselerine hâkim ve nâfiz olan esasların bilinmesi bütün teferruatın kolayca kavranmasına yardım edeceği gibi hâdiselerin ve tatbikatın genç hukukçularımızın karşısına çıkaracağı çeşitli meselelerde zorluk çekmemelerini de temin eder. Memleketimiz tatbik adamlarında çürük bir düşünce görülüyor: mahkemeler-

den sadır olan kararlara sistematik kitaplarda düsturlaştırılmış bulunan prensiplerden fazla ehemmiyet atfetmek. Mahkeme kararı, içtihat haline geldiği zaman hukuka kaynak teşkil edecek kadar büyük ehemmiyet kazanır. Lâkin falan sulh mahkemesinin veya şu asliye hâkiminin muayyen meselede vermiş olduğu kararın ezber edilmesinden hafızayı boşuna yormak külfetinden başka bir netice elde edilmez. Unutmamalıdır ki hâkimin verdiği kararlar tesadüfi değildir. Onlar da prensiplere ve hukuka hâkim olan ana fikirlere dayanır.

Hüseyin Avni Göktürk, «Aile Hukuku» nda Türk Kanunu Medenîsinin tatbikmekte olduğu plânı gözetmiştir. Kitap üç parçaya ayrılıyor: birinci bap, evlenme; ikinci bap, hısımlık; üçüncü bap: vesayet.

Evlenme bahsinde evlenmenin meydana gelmesi ve ortadan kalkması, husule getirdiği neticeler ve karı koca mallarının tâbi olduğu usuller yer almıştır. Hısımlık bahsinde muhtelif nesep neveleri gözden geçirildikten sonra nesepten tevellüdeden neticelere temas edilmekte ve nafaka, ev reisliği, aile malları terkk olunmaktadır. Vesayet bahsine gelince, vesayet müessesesinin tanzim ve teşkiline dair meseleler, vesayetin idaresine dair esaslar ve vesayetin sona ermesi burada incelenmiştir.

Profesörün bu güzel kitabında pek çok federal mahkeme kararı zikredilmektedir. Gönül isterdi ki Türk Temyiz Mahkemesi içtihatlarına da yer verilmiş olsun. Bunlardan hemen hiç bahsedilmiyor. Bu halin iki sebebi olsa gerekir: biri, Türk Temyiz Mahkemesi'nin prensip haline çıkarılabilecek kararlarının azlığı; diğeri de, bu kararların muntazam ve metotlu bir surette neşredilmemekte oluşu. Temenni edilir ki kitabın gelecek baskısı yapıncaya kadar bu mahzurlar ortadan kalksın ve «Aile Hukuku» Türk içtihatları ile zenginleşmiş olarak kütüphanelerimizdeki mevkiini alsın.

*
* *

Tanınmış meslektaşımız Profesör Hıfzı Veldet on yıllık çalışmaları mahsulü olan çok değerli bir kitap çıkardı «Medenî Hukuk Dersleri, I umumî esaslar; İstanbul — 1943. İstanbul Üniversitesi yayınlarından, No. 193».

Eser, arkadaşımızın Hukuk ve İktisat Fakültesi kürsülerinden vermiş olduğu derslerin mevcûana getirildiği bir kitaptır. Kitabın takibetmekte olduğu gayeyi müellif şöyle hulâsa ediyor: «medenî hukuk öğrenen

talebenin, yalnız, bu hukukun müspet ifadesi olan Medeni Kanunu öğrenmesi aslâ yetmez. Bilhassa birinci sınıfta talebe medenî hukukun dört yıllık tahsil devresi içinde daima raslıyacağı mücerret mefhumlarını, ilk yıl içinde, bir daha unutmamak üzere bellemeli ve bu hukukun dayandığı temelleri hukuk tarihi ve mukayesesi bakımından kavramalıdır.» İşte! Tekmil medeni hukuk meselesi! Hâlâ daha medenî hukuk yerine medenî kanun tâbirini kullananlar çoktur. Sağlam bir medenî hukuk bilgisi muayyen esaslı mefhumların etraflıca bilinmesine vabestedir. Bu gayeyi teminen Profesör Veldet eserini iki kısım üzerinde toplamış bulunuyor: Birinci kısım—Hukuk ve Kanun, İkinci kısım—Haklar. Her iki kısmı incelerken arkadaşımız en modern ve en ileri hukuki görüşleri gözden uzak tutmamış ve bunlardan ilham almıştır. Meselâ, ekonomi ve hukuk sahaları arasındaki münasebet ve alâkaya dair olan sahifeler ve (Hukukun Oluşu) başlığını taşıyan parçalar için hal böyledir ve bu bahisler bilhassa zevkle okunmaktadır.

Orijinal ve dikkate değer eserini yayınladığı için Hıfzı Veldet'i tebrik ve kendisine teşekkür etmek isteriz.



Genç hukukçularımızdan Dr. Zahit Çandarlı «Borçlar Hukukunda Müruru Zaman ve Buna Mütedair Temyiz Mahkemesi Kararları» (Ankara — 1943) adı ile bir eser yayınladı. Eser on iki paragraftan ibaret bir monografidir. İçersinde Müruru Zamanın mahiyeti, başlangıcı, müddetleri, tatil va katı sebepleri tetkik olunmuş ve birçok temyiz kararı nakledilmiştir. Esaslı ve dikkatli bir çalışma mahsulü olduğu ilk nazarda görülen kitabı okuyup bitirdiği zaman insanda matbaaya son kısmının verilmesi unutulmuş veya tab'ı hususunda fazla istical edilmiş bir eserin mütalâasından hâsıl olan intibaa benzer bir duygu hâsıl oluyor. Kitap, kuruluşu bakımından güzeldir. Yalnız, üçüncü ve dördüncü paragraflar birinci paragraftan sonraya alınmış olsaydı ve beşinci ve on ikinci paragraflar dokuzuncu paragrafı takibetseydi acaba daha iyi olmazmıydı? Bir de, on birinci paragrafı teşkil eden mahkeme kararları sadece müruru zaman müddetlerine göre tasnife tâbi tutulmuştur. Bunların prensiplere irca olunmak suretiyle eserin metni içersine konulması pek faydalı oludru sanıyoruz. Yahut da metin içersinde sırası düştükçe sondaki içtihatlarla atıflar yapılmak suretiyle eserin tathibî değeri artırılmalı idi. Müelliften eserinin ilerki basımları için ve çıkaracağında şüphe etmediğimiz sair ilmi tetkikleri için daima bir tahlilî fihris yapmasını da

bilhassa rica ederiz. Bir eserin kullanılış kıymetini yapan unsurlardan biri de bu fihristir.

Dr. Zahit Çandarlı'nın kitabı malzeme ve tetkik itibariyle istifadeli ve güzel bir eserdir. Onu bilhassa Üniversite talebesine ve hâkimlere tavsiye etmeliyiz.



«Medenî Hukukumuzda Hükmi Şahıslar» (İstanbul — 1944) çalışkan ve velut arkadaşımız Doçent Dr. Ferit Saymen'in yeni çıkardığı kitabın başlığıdır. Müellif kendi eserine «Ders Kitabı» adını veriyor. Ön-sözde anlatıldığına göre tetkik edilmiş olan meseleler İktisat Fakültesi'nin birinci sınıfında ders olarak tahrir edilmiştir. Bununla beraber, kitabın itina ile ihzar olunmuş bir monografya olduğunu söyleyebiliriz. Talebe ondan yalnız birinci sınıf imtihanlarını geçirmek için değil, doktora imtihanlarını hazırlarken de büyük ölçüde istifade edecektir. Zira ders olarak talebeye hitabetmiş olan bu kitap, eser şeklindeki hali ile bütün hukukçular kütlesinin bir ihtiyacını karşılamıştır.

«Medenî Hukukumuzda Hükmi Şahıslar» üç kısma ayrılmıştır. Birinci kısım hükmi şahıslara dair genel bilgiler vermekte; ikinci kısım, cemiyetleri; üçüncü kısım ise vakıflarla tesisleri tetkikten geçirmektedir.

Müellif, hükmi şahıslar meselesini tarih bakımından ve tabikat zaviyesinden vaz ve izah ettikten sonra mahiyetlerinin izahına geçmekte ve bu bapta ki muhtelif nazariyeleri hem kısaca ve hem de pek açık olarak teşrih etmektedir. Birinci kısmın diğer paragrafları hükmi şahsın doğumuna, haklardan faydalanmasına onları kullanmasına ve sona ermesine (biz ortadan kalkma tabirini tercih ederdik) tahsis olunmuştur. İkinci kısımda cemiyetler meselesi Türk hukuku bakımından ortaya konduktan sonra sitemli bir surette ve cemiyetin esaslı unsurları itibariyle tetkike tâbi tutulmuş bulunuyor. Bu tetkik esnasında tatbikattaki hususî Kanunlara ve mevcut şekillere ayrıca ehemmiyet verilmiştir. Üçüncü kısım iki ayrı fasıl halinde kaleme alınmış. Bunlardan birincisinde Vakıfa bir hayli yer ayrılmıştır. Ferit Saymen bu mevzua dair elde mevcut hukukî mahiyetteki yayınlardan hemen hepsini tahlilî bir gözden geçirmeye tâbi tutmuştur. Tarihçe paragrafında yazılanlardan fazla malûmat edinmek isteyenlerin hukuk tarihine ve bilhassa islâm hukuk tarihine dair kaynaklara inmeleri icabedecektir.

Eserin son faslı Türk Kanunu Medenisine göre (tesis) ile ilgili bulunan meselelerin tetkikine tahsis edilmiştir. Burada arkadaşımız mevcut hukukî durumu pek veciz ve mükemmel surette hulâsa ediyor.

Çalışmalarını daima takdir ile karşıladığımız meslektaşımızı bu eserini hazırlamaya muvaffak olduğu için de ayrıca ve hararetle tebrik etmek bizim için çok zevkli bir vazifedir.

•
•

Siyasal Bilgiler Okulundaki talebemizden Seha L. Meray «Ceza Hukukunda Af» adı ile bir tetkik yapmış, bunu Türk Hukuk Kurumunun talebe müsabakasına göndermiştir. Eseri, müsabakada birinci mükâfatı kazandı. İlmî tetkik metotlarına ve mevzuun teşrihine göre talebimizin tetkiki emsali arasında en mükemmeli idi. O kadar beğenildi ki, Türk Hukuk Kurumu bunun bir risale halinde bastırılmasını da ayrıca karar altına aldı. Böylece, bu küçük fakat değerli kitap bugün Kurum neşriyatının 13 numaralı yayını olarak ortaya çıkmış bulunuyor (Ankara — 1944).

Kitap, dört bölümden ibarettir. Birinci bölüm affa dair toplu malûmat vermek maksadiyle kaleme alınmıştır. İkinci bölüm ceza hukukundaki afivlerden bahsediyor. Üçüncü bölüm ise, netice başlığını taşımaktadır.

Kitabın ağırlık noktası ikinci bölümde toplanmıştır. Filhakika, bu ikinci bölüm dör kısımdır. Birinci kısım, umumî affı ele alıyor ve buna dair meseleleri gözden geçiriyor. İkinci kısım, hususi affa tahsis edilmiştir. Bundan sonra üçüncü bir kısımda umumî ve hususi afflar mukayese edilmektedir. Kitabın değerini artıran bir nokta da sonuna bazı metinler eklenmiş oluşudur. Müellif, muhtelif af tipleri hakkında örnekler veriyor.

Bu çeşit eserlerin çoğalmasını temenni eder, genç ve mükemmel talebimizi ve Türk Hukuk Kurumunu candan tebrik ederiz.

•
•

Son günlerde hukuk âlemi bir dergi daha kazandı. Ankara Barosuna mensup avukatlardan bir kısım, Başşehir adliyesi hâkimlerinden bazıları ile Ankara Hukuk Fakültesi hocalarından bir çoğunun da iştirak ve

yardımını temin ederek «Hukuk Dergisi» (cilt I, sayı: I 25 nisan 1944, Ankara) adı ile aylık bir mecmua yayınlamaya başladılar. Dergi, «Bütün Türk hukukçularının malı olmak dileği ile» çıkmakta olduğunu söylüyor. Muhtevası itibariyle mecmua güzel bir «meslek gazetesi» olarak yolundadır. İçersinde tatbikatçı arkadaşların çok faydalı makaleleri var. Asım Ruacan imzası mahkeme dereceleri hakkındaki bir yazının altını süslemektedir. Bu mevzu aynı zamanda bir anket olarak umuma arz edilmiştir. Cumhuriyet Müddeiumumî Mavinlerinden Zihni Betil müddeiumumînin temyiz salâhiyetine dair bir yazı kaleme almıştır. İki değerli hâkimimiz de çok alâka verici ve güzel bir konuyu ele alıyorlar. Tatbikatın muttasıl meşgul olduğu bu mesele kira ve tahliye işleridir. Nezahet Göreli tahliyede ihtarın ehemmiyetinden ve Umran Öktem ise Milli Korunma Kanunu ışığı altında tahliye meselelerine temas ediyorlar. Derginin sonunda bazı içtihatlar da yer almıştır.

Gerek çapı ve gerekse ihtiva ettiği mevzular bu dergiyi büyük ihtisas dergileri sınıfına değil de meslek dergileri sınıfına ithal etmemizi emrediyor. Müteşebbislerden de bu yolda gayret sarf etmelerini rica edeceğiz. Dergiyi meselâ, Paris Adliyesinin çıkardığı meşhur «Gazette du Palais» şekline sokmak, haftalık veya on beş günlük bir eser haline getirmek ve ilk derece mahkeme kararlarına çok geniş yer vermek suretiyle her sayıda sadece bir makale ile iktifa etmek acaba daha iyi olmaz mı?

Gittikçe mükemelleşeceğine şüphemiz olmıyan bu yeni teşebbüs, ilk adımı atanları geniş hüsniyetiyle ve mesleğe hizmet etmek gayeleri sayesinde adliye muhitinin ihtiyaçlarını karşılayacak bir hale gelmekte gecikmeyecektir. «Hukuk Dergisi» ne uzun ömürler ve daimî muvaffakiyetler dileriz.

Doçent B. N. ESEN